

آموزش تفکر به کودکان

نحوه آموزش خوب اندیشیدن به کودکان

نویسندگان

دکتر افضل السادات حسینی

(دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران)

دکتر سید نورالدین محمودی

(عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

دکتر سمیرا حیدری

www.ketab.ir

ویراستاری: گروه علمی رشد

تهران - ۱۴۰۲

بیایم به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله نویسنده، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورندگان کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی، و کسب درآمد از دسترنج دیگران است. این عمل نادرست، موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و ایجاد محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌شود.

حسینی، افضل‌السادات، ۱۳۴۲

آموزش تفکر به کودکان: نحوه آموزش خوب اندیشیدن به کودکان/ نویسندگان

افضل‌السادات حسینی، سیدنورالدین محمودی، سمیرا حیدری؛ ویراستاری گروه علمی رشد

مشخصات نشر: تهران: جوانه رشد، ۱۴۰۲ مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۹۲-۴۱-۸ وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه عنوان دیگر: نحوه آموزش خوب اندیشیدن به کودکان

موضوع: اندیشه و تفکر خلاق در کودکان (Creative thinking in children)

موضوع: شناخت در کودکان (Cognition in children)

موضوع: کودکان و فلسفه (Children and philosophy)

موضوع: کودکان -- رشد -- جنبه‌های روان‌شناسی

(Children -- Growth -- Psychological aspects)

شناسه افزوده: محمودی، سیدنورالدین، ۱۳۶۳

شناسه افزوده: حیدری، سمیرا، ۱۳۴۶ شناسه افزوده: انتشارات رشد. گروه علمی

رده‌بندی کنگره: ۱۵۹۰/۵ LB رده‌بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۸۲۹۲۰

حق چاپ محفوظ است.

آموزش تفکر به کودکان

نحوه آموزش خوب اندیشیدن به کودکان

نویسندگان

دکتر افضل السادات حسینی - دکتر سید نورالدین محمودی

دکتر سمیرا حیدری

ویراستاری: گروه علمی رشد

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۲ - شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: آرمانسا

تومان

© کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر برای انتشارات جوانه رشد محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری و تکثیر و انتشار و بازنویس این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه‌ای از جمله زیراکس، فتوکپی، کتاب الکترونیکی و پیدی اف، کتاب صوتی، انتشار در سایت‌ها و فضای مجازی، و ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش آن بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع و قابل پیگرد قانونی است. اشاره به مطالب کتاب یا نقل بخش‌هایی از آن برای نقد و بررسی در رسانه‌های چاپی و الکترونیکی و رادیو و تلویزیون با ذکر منبع، بلامانع است.

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای زاندارمری، شماره ۴۱

تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبه‌روی سینما بهمن، خیابان شهید منیری جاوید (اردیبهشت)،

شماره ۷۲، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۶۲ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۹۷۱۸۱

تهران - ۱۴۰۲

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۹
فصل اول: مفهوم تفکر و ساختار آن	۱۱
مقدمه	۱۱
تعریف تفکر	۱۳
تفکر از منظر حوزه‌های مختلف	۱۵
عوامل بسترساز تفکر	۱۶
هوش و تفکر	۱۸
زبان و تفکر	۲۰
نظریه منطقه مجاور رشد در دیدگاه ویگوتسکی	۲۴
مفهوم میانجی‌گری در دیدگاه ویگوتسکی	۲۶
تحولات رشد زبانی کودک	۲۸

۳۰	تولید ابتدایی سخن
۳۵	دیدگاه ویگوتسکی درباره رشد زبانی کودک
۳۶	دیدگاه رفتارگرایی درباره رشد زبانی کودک
۳۷	دیدگاه اسکینر درباره رشد زبانی کودک
۳۸	دیدگاه چامسکی درباره رشد زبانی کودک
۳۹	دیدگاه پیازده درباره رشد زبانی کودک
۴۱	دیدگاه اسلویین درباره رشد زبانی کودک
۴۳	فصل دوم: آموزش تفکر خلاق و نقاد
۴۳	مقدمه
۴۵	انواع تفکر
۵۰	تاریخچه تفکر
۵۲	تفکر خلاق
۵۵	بهبودبخشیدن مهارت‌های تفکر
۶۴	موانع موجود در برابر تفکر خلاق
۶۹	روش‌های آموزشی مبتنی بر تفکر خلاق و نقاد
۷۳	مقایسه سه نوع تفکر منطقی، خلاق و نقاد
۷۷	فصل سوم: توسعه فکر پروری در برنامه فلسفه برای کودکان
۷۷	مقدمه
۷۸	پیش‌زمینه‌های فکری و فلسفی برنامه فلسفه برای کودکان
۸۶	عنصرها و مؤلفه‌های برنامه فلسفه برای کودکان
۹۱	نحوه اجرای برنامه فلسفه برای کودکان
۹۲	فلسفه با کودکان
۹۳	مبانی برنامه فلسفه برای کودکان P4C
۹۵	هدف‌های برنامه P4C
۹۷	روش
۹۹	محتوا

۱۰۲.....	ارزشیابی
۱۰۴.....	انواع مهارت‌های تفکر لیپمن
۱۰۷.....	فصل چهارم: داستان و ادبیات کودکان
۱۰۷.....	مقدمه
۱۰۸.....	دوره کودکی و نوجوانی
۱۱۰.....	رشد روانی - اجتماعی
۱۱۴.....	رشد شناختی از دیدگاه ویگوتسکی
۱۱۵.....	منطقه تقریبی رشد
۱۱۶.....	مفهوم یادگیری در دوره کودکی و نوجوانی
۱۱۷.....	ابعاد یادگیری
۱۲۰.....	تعریف ادبیات کودکان
۱۲۱.....	ویژگی ادبیات کودکان
۱۲۲.....	اهمیت ادبیات کودک
۱۲۳.....	هدف‌های ادبیات کودک
۱۲۸.....	تأثیر ادبیات کودک بر رشد شخصیت کودک
۱۳۰.....	وظیفه ادبیات کودک
۱۳۱.....	قصه و داستان
۱۳۴.....	اهمیت داستان و قصه‌گویی
۱۳۶.....	نقش آموزشی قصه و داستان در برنامه درسی
۱۴۰.....	ملاک‌های کلی ارزشیابی کتاب‌های داستانی
۱۴۱.....	بازنویسی داستان‌های بومی و کهن
۱۴۲.....	عناصر مهم در بازنویسی داستان‌های کهن برای کودکان و نوجوانان
۱۴۵.....	منابع فارسی
۱۵۳.....	منابع انگلیسی

در زمینه پرداختن به ماهیت تفکر، پس از عمل‌گرایی، رویکردهای متعددی مانند نوع‌عمل‌گرایی، وجود‌گرایی و سازه‌گرایی ظهور کرده است؛ با این حال هنوز فلسفه عمل‌گرایی، یک دستگاه فلسفی متداول برای درک و تعریف مفهوم تفکر است. در مکتب عمل‌گرایی فیلسوفانی مانند جان دیویی ساختن الگویی جدید در زمینه تفکر محوری را در دستور کار خود قرار دادند. در شیوه سنتی آموزش و پرورش معلمان در فرایند تدریس از روش آموزش تعلیمی^۱ استفاده می‌کنند؛ زیرا در انتقال اطلاعات به دانش‌آموزان گویا شیوه‌ای عملی و کارآمد است. در این نوع روش تدریس معلمان محور کلاس محسوب می‌شوند؛ دانش‌آموزان هم در ردیف‌هایی منظم در کلاس در مقابل معلم خود

می‌نشینند و تمامی اختیارات در دست معلم قرار دارد؛ معلم تعیین می‌کند در طول ساعت کلاس چه کاری باید انجام شود. در چنین روشی، بدون آنکه دانش‌آموزان با معلم خود چندان تعامل کنند، منفعلانه هر آنچه معلم درس می‌دهد دریافت می‌کنند؛ آنان صرفاً مطالبی را رونویسی می‌کنند که در کلاس از زبان آموزگار خود می‌شنوند. کم‌توجهی نظام آموزشی ما به آموختن راه‌ورسم اندیشه‌ورزی و تقویت ویژگی تأمل و دقت در کودکان و جوانان و پرورش حساسیت آن‌ها در تشخیص خطا و صواب، لزوم توجه به تلاش‌ها و تجربه‌های موفق در این زمینه را ضروری می‌کند، پارادایم تأملی چند وقتی است که در ادبیات فلسفی ما حضوری پررنگ دارد. بر اساس پیش‌فرض‌های پارادایم تأملی، آموزش حاصل مشارکت کودک در حلقه کدو کاو با راهنمایی مربی است و از دانش‌آموزان انتظار می‌رود متفکر و ژرف‌اندیش باشند. در این راستا به فلسفه، به‌عنوان روشی برای برانگیختن تفکر، در نظرات متیو لیپمن توجه شده است. نقطه پیوند فلسفه و تعلیم و تربیت، انسان است.

این کتاب در چهار فصل نوشته شده است و به مفهوم‌شناسی تفکر کودک در گذر نظریه‌ها و الگوهای شناخته‌شده می‌پردازد؛ همچنین با دیدگاهی تربیتی و در گستره برنامه فلسفه برای کودکان، تفکر را تبیین می‌کند و با رویکردی انتقادی به سیر تحولی آن می‌پردازد.

حسینی، محمودی و حیدری